

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 52/2024-15

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duľu a zo sudcov Ladislava Duditša a Miroslava Duriša (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky **TOWER BC, a.s. v likvidácii**, 29. augusta 24, Banská Bystrica, zastúpenej DEDÁK & Partners, s. r. o., Suché mýto 1, Bratislava, proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4Obdo/30/2022 z 23. augusta 2023 takto

rozhodol:

Ústavnú sťažnosť **odmieta**.

O d ô v o d n e n i e:

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka označená v záhlaví tohto rozhodnutia sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 27. novembra 2023 domáha vyslovenia porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a podľa čl. 36 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením najvyššieho súdu označeným v záhlaví tohto rozhodnutia. Sťažovateľka v petite ústavnej sťažnosti navrhuje, aby ústavný súd zrušil napadnuté rozhodnutie, vrátil vec na ďalšie konanie a priznal jej náhradu trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti a príloh k nej priložených vyplýva, že spoločnosť FARDOUS PARTNERS správcovská, k. s., Skalná 9, Bratislava (ďalej len „správca“), ako správca konkurznej podstaty úpadcu UNISTAV Bojnice spol. s r. o. v konkurze, Košovská cesta 11B, Prievidza (ďalej len „úpadca“), sa žalobou podanou 8. novembra 2018 na Okresnom súde Trenčín domáhala určenia právnej neúčinnosti kúpnej zmluvy z 30. septembra 2013 uzavretej medzi úpadcom ako predávajúcim a sťažovateľkou v pozícii žalovanej ako kupujúcim, ktorej predmetom kúpy boli nehnuteľnosti zapísané na [REDACTED], [REDACTED] [REDACTED] (ďalej

len „nehnutelnosti“), proti konkurzným veriteľom v konkurze vyhlásenom uznesením okresného súdu sp. zn. 22K/10/2016 z 30. októbra 2017 na majetok úpadcu.

3. Správca ako žalobca zároveň žiadal, aby súd uložil sťažovateľke ako žalovanej povinnosť zaplatiť peňažnú náhradu v sume 1 151 000 eur do všeobecnej podstaty úpadcu alebo predmetné nehnuteľnosti vypratať. Eventuálne pre prípad, že súd nevyhovie uvedenému žalobnému návrhu, správca navrhol, aby súd určil právnu neúčinnosť dohody o započítaní obsiahnutej v čl. IV dohody o budúcej kúpnej zmluve uzavretej medzi úpadcom ako budúcim predávajúcim a sťažovateľkou ako budúcou kupujúcou 24. septembra 2013 a dohody o započítaní obsiahnutej v čl. III kúpnej zmluvy, ktorých predmetom bolo započítanie pohľadávky úpadcu na zaplatenie kúpnej ceny v sume 1 151 000 eur z titulu kúpnej zmluvy a pohľadávky sťažovateľky na vrátenie pôžičky v celkovej sume 1 150 000 eur z titulu zmluvy o pôžičke voči konkurzným veriteľom.

4. Konanie bolo vedené na okresnom súde pod sp. zn. 36Cbi/9/2018. Okresný súd vec prerokoval a na základe vykonaného dokazovania vo veci rozhodol rozsudkom č. k. 36Cbi/9/2018-440 z 3. apríla 2020 tak, že v prvom výroku určil, že kúpna zmluva je voči konkurzným veriteľom právne neúčinná. V druhom výroku súd prvej inštancie rozhodol o povinnosti sťažovateľky zaplatiť peňažnú náhradu v sume 1 151 000 eur do všeobecnej podstaty úpadcu alebo vypratať nehnuteľnosti do troch dní od právoplatnosti rozsudku.

5. Na základe odvolania podaného sťažovateľkou Krajský súd v Trenčíne rozsudkom č. k. 8CoKR/2/2020-520 z 30. novembra 2021 rozsudok súdu prvej inštancie zmenil tak, že žalobu zamietol a v druhom výroku sťažovateľke priznal nárok na náhradu trov prvoinštančného a odvolacieho konania v rozsahu 100 %.

6. Podľa odvolacieho súdu právne úkony úpadcu a sťažovateľky nenapĺňali kritéria ukraľujúceho právneho úkonu podľa § 60 zákona č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o konkurze a reštrukturalizácii“). Pre odvolací súd bolo nesporné, že úpadca si na celú kúpnu cenu nehnuteľností, ktoré nadobudol na základe kúpnej zmluvy od Slovenskej republiky, musel požičať od sťažovateľky, ktorá kúpnu cenu za neho zaplatila, a vrátenie tejto pôžičky si sťažovateľka zabezpečila dojednaním obsiahnutým v čl. III zmluvy o pôžičke.

7. Proti rozsudku krajského súdu podal správca dovolanie. Dôvodnosť dovolania bola podľa správcu daná vadou zmätočnosti podľa § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) a nesprávnym právnym posúdením veci v spojení s dôvodom prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a) a b) CSP.

8. Najvyšší súd uznesením sp. zn. 4Obdo/30/2022 z 23. augusta 2023 zrušil rozsudok krajského súdu a rozsudok okresného súdu a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie.

II.

Argumentácia sťažovateľky

9. Podstatou argumentácie sťažovateľky je to, že podľa jej názoru napadnuté rozhodnutie najvyššieho súdu je arbitrárne a nepreskúmateľné.

10. Najvyšší súd sa v plnom rozsahu stotožnil s právnym názorom vysloveným krajským súdom, že v danom prípade právne úkony úpadcu a sťažovateľky nenapĺňajú kritériá ukraľujúceho právneho

úkonu podľa § 60 zákona o konkurze a reštrukturalizácii, keďže sa stav majetku úpadcu nijako nezmenil, pretože aj keď úpadca nadobudol do vlastníctva nehnuteľnosti, zo svojho majetku nevyvaloval na zaplatenie kúpnej ceny nič, keďže si na ňu požičal od sťažovateľky a ak by si na nadobudnutie nehnuteľnosti nepožičal peňažné prostriedky, nikdy by ich do vlastníctva nenadobudol, a preto bolo logické aj dojednanie v dohode o budúcej kúpnej zmluve, kde už bol budúci zápočet vzájomných pohľadávok dojednaný, a preto takéto konanie nevykazovalo a ani nemohlo vykazovať žiadne znaky úmyslu ukrátiť ostatných veriteľov úpadcu.

11. Napriek tomu najvyšší súd rozsudok krajského súdu nelogicky zrušil.

12. Najvyšší súd sa v odôvodnení svojho rozhodnutia stotožňoval so závermi a s argumentáciou odvolacieho súdu a až v závere nelogicky a absolútne protichodne s vlastným vysloveným záverom v bode 19 uviedol v bode 36 napadnutého rozhodnutia, že dohodou o započítaní vzájomných pohľadávok obsiahnutou v čl. III kúpnej zmluvy prišlo k ukráteniu uspokojenia ostatných veriteľov dlžníka, preto pre účely § 60 zákona o konkurze a reštrukturalizácii môže ísť o ukracujúci právny úkon.

13. Takýto záver najvyššieho súdu je podľa sťažovateľky absolútne právne neudržateľný a arbitrárny.

14. Uvedený záver najvyššieho súdu podľa názoru sťažovateľky vychádza z nesprávneho výkladu, resp. nelogického a ničím nepodloženého subjektívneho zmiešania skutkových podstát odporovateľných právnych úkonov, a to ukracujúceho a zvýhodňujúceho právneho úkonu. Najvyšší súd síce uviedol definíciu zvýhodňujúceho právneho úkonu, avšak vec právne posúdil ako ukracujúci právny úkon.

15. Zo samotného znenia odôvodnenia napadnutého rozhodnutia najvyššieho súdu vyplýva, že v ňom vymedzená argumentácia konania napĺňa skutkovú podstatu zvýhodňujúceho právneho úkonu tak, ako je špecifikovaný v § 59 zákona o konkurze a reštrukturalizácii, a v žiadnom prípade nie ukracujúceho právneho úkonu v zmysle § 60 zákona o konkurze a reštrukturalizácii tak, ako uviedol najvyšší súd.

16. Najvyšší súd aspekt ukrátenia veriteľov mylne stotožnil so skutkovou podstatou ukracujúceho právneho úkonu podľa § 60 zákona o konkurze a reštrukturalizácii, keď uviedol, že v prípade ukracujúceho právneho úkonu v zmysle § 60 zákona o konkurze a reštrukturalizácii k aspektu ukrátenia niektorého z veriteľov pristupuje aj úmysel dlžníka ukrátiť svojich veriteľov a vedomosť druhej strany o takom úmysle.

17. Uvedený záver je však nesprávny a odporuje skutkovej podstate ukracujúceho právneho úkonu podľa § 60 zákona o konkurze a reštrukturalizácii. Skutková podstata zvýhodňujúceho právneho úkonu a ukracujúceho právneho úkonu sú diametrálne odlišné a nie je pravdou, že pri ukracujúcom právnom úkone k aspektu ukrátenia pristupuje (len) úmysel dlžníka ukrátiť veriteľov.

18. Najvyšší súd opomenul všeobecne známu právnu skutočnosť, že o ukracujúci právny úkon môže v zásade ísť len v prípade, ak dohodnuté plnenie protistrany nie je ekvivalentnou odplatou za poskytnuté plnenie dlžníka. V prípade, ak za plnenie dlžníka bola poskytnutá ekvivalentná protihodnota, dochádza síce k zmene štruktúry majetku, keďže dlžník namiesto napr. odpredaného majetku získal finančný majetok, nedochádza však k zmenšeniu celkovej hodnoty majetku dlžníka, a teda nedochádza ani k ukráteniu veriteľov. Podstatným a východiskovým atribútom

na posudzovanie ukracujúceho právneho úkonu je teda zmenšenie majetku, v ktorého dôsledku by došlo k ukráteniu veriteľov.

19. Krajský súd konštatoval, že vykonanými právnymi úkonmi (kúpna zmluva a dohoda o započítaní pohľadávok) k zmenšeniu majetku úpadcu nedošlo. Skutková podstata ukracujúceho právneho úkonu tak nebola a ani nemohla byť v tomto prípade naplnená, čo už vyhodnotil aj krajský súd a následne mu dal najvyšší súd v plnom rozsahu za pravdu.

20. Je preto nepochopiteľný a absurdný záver najvyššieho súdu, že dohodou o započítaní vzájomných pohľadávok obsiahnutou v čl. III kúpnej zmluvy došlo k ukráteniu uspokojenia ostatných veriteľov dlžníka, preto pre účely § 60 zákona o konkurze a reštrukturalizácii môže ísť o ukracujúci právny úkon. Najvyšší súd na jednej strane uviedol, že k zmenšeniu majetku na strane úpadcu nedošlo, no bez ďalšieho logického vysvetlenia konštatoval, že došlo k ukráteniu veriteľov úpadcu bez toho, aby bližšie špecifikoval, ako k tomuto ukráteniu malo dôjsť.

21. Okresný súd tiež uviedol, že ani vykonaným započítaním nedošlo k ukráteniu žalobcu. Spoločnosť síce v dôsledku započítania nedostala kúpnu cenu za predané nehnuteľnosti, čo by z účtovného hľadiska mohlo byť vnímané ako úbytok jej majetku, súbežne s tým však došlo k splateniu a zániku jej záväzku v hodnote zodpovedajúcej kúpnej cene.

22. Najvyšší súd opomenul ešte jednu podstatnú skutočnosť, a to že dohode o započítaní nie je možné odporovať ako zvýhodňujúcemu právnemu úkonu, keďže žaloba o určenie neúčinnosti právneho úkonu bola správcom podaná až po uplynutí 3 rokov od uzavretia tohto právneho úkonu.

23. Sťažovateľka zastáva názor, že ide o nesprávny právny názor najvyššieho súdu, keďže najvyšší súd definoval, že by mohlo ísť o zvýhodňujúci právny úkon (ktorému už z časového hľadiska nemožno odporovať), avšak nesprávne v rozpore s vykonaným dokazovaním prejedlikoval, že dohodou o započítaní vzájomných pohľadávok obsiahnutou v čl. III kúpnej zmluvy došlo k ukráteniu uspokojenia ostatných veriteľov dlžníka, preto pre účely § 60 zákona o konkurze a reštrukturalizácii môže ísť o ukracujúci právny úkon.

24. Konanie sa podľa názoru sťažovateľky bude viesť ďalších niekoľko rokov úplne zbytočne, čo je v rozpore s právom na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

25. Ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľky predbežne prerokoval na neverejnom zasadnutí senátu ústavného súdu podľa § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a zisťoval, či ústavná sťažnosť obsahuje všeobecné náležitosti podania (§ 39 zákona o ústavnom súde), všeobecné náležitosti návrhu na začatie konania (§ 43 zákona o ústavnom súde), osobitné náležitosti ústavnej sťažnosti (§ 123, § 124 a § 132 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde) a či nie sú dané dôvody na jej odmietnutie podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

26. Predmetom konania o ústavnej sťažnosti je preskúmanie opodstatnenosti argumentácie, ktorou sťažovateľka namieta, že napadnutým rozhodnutím najvyšší súd porušil jej označené práva z dôvodu, že napadnuté rozhodnutie najvyššieho súdu je arbitrárne a vec sa znova vracia na konanie

a rozhodnutie okresnému súdu a z tohto dôvodu podľa sťažovateľky dôjde v budúcnosti k ďalším preťahom v predmetnom súdnom konaní.

III.1. K namietanému porušeniu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a podľa čl. 36 listiny a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 dohovoru:

27. Ústavný súd stabilne judikuje, že pokiaľ ide o základné práva a slobody, ústava rozdeľuje ochranu ústavnosti medzi všeobecné súdy a ústavný súd. Systém tejto ochrany je založený na princípe subsidiarity, ktorý určuje aj rozsah právomoci ústavného súdu pri poskytovaní ochrany základným právam a slobodám vo vzťahu k právomoci všeobecných súdov (čl. 142 ods. 1 ústavy), a to tak, že všeobecné súdy sú primárne zodpovedné za výklad a aplikáciu zákonov, ale aj za dodržiavanie základných práv a slobôd (IV. ÚS 23/05). Judikatúra ústavného súdu stabilne pripomína, že ochrana ústavnosti nie je a ani z povahy veci nemôže byť iba úlohou ústavného súdu, ale je takisto úlohou všetkých orgánov verejnej moci, v tom rámci predovšetkým všeobecného súdnictva. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti inštitucionálny mechanizmus, ktorý nastupuje až v prípade zlyhania všetkých ostatných do úvahy prichádzajúcich orgánov verejnej moci (napr. I. ÚS 214/09). Ústavný súd môže urobiť zásah na ochranu ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou garantovaných práv sťažovateľky až vtedy, keď už ostatné orgány verejnej moci nie sú schopné protiústavný stav napraviť (IV. ÚS 322/09).

28. Úlohou ústavného súdu je v zásade posúdiť, či je konanie pred všeobecným súdom spravodlivé ako celok (pozri tiež rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Komanický proti Slovenskej republike zo 4. 6. 2002, č. 32106/96, bod 47). To je v zásade možné až po jeho definitívnom skončení. Povinnosť chrániť základné práva totiž majú aj všeobecné súdy a až v prípade, keď v tejto úlohe zlyhajú v zásade ako celok, môže do ich činnosti zasiahnuť ústavný súd (IV. ÚS 79/2020). Ústavný súd preto spravidla nepristupuje k prieskumu zrušujúcich rozhodnutí dovolacích súdov a nezasahuje do prebiehajúceho, ešte neskončeného konania pred všeobecnými súdmi (II. ÚS 562/2018, II. ÚS 406/2018, III. ÚS 481/2017). Takýto prieskum je pripustený len veľmi výnimočne, a to v situácii, keď by namietané pochybenie zaťažilo celý ďalší proces zásadnou vadou, ktorá by už nebola reparačiteľná v ďalšom konaní (III. ÚS 46/2013, I. ÚS 227/2018).

29. Ústavný súd zistil, že napadnutým rozhodnutím najvyššieho súdu bol zrušený rozsudok odvolacieho súdu a rozsudok súdu prvej inštancie a vec bola vrátená okresnému súdu na ďalšie konanie, v dôsledku čoho nejde o rozhodnutie konečné. V konaní o ústavnej sťažnosti sťažovateľky napádajúcej kasačné rozhodnutie dovolacieho súdu pri rešpektovaní princípu subsidiarity, z ktorého vychádza čl. 127 ods. 1 ústavy, neprichádza do úvahy uplatnenie právomoci ústavného súdu, keďže o veci sťažovateľky bude ďalej prebiehať konanie pred všeobecnými súdmi, pričom sťažovateľka bude v ďalšom priebehu konania disponovať účinnými právnymi prostriedkami na ochranu svojich práv vrátane prípadnej neskôr podanej ústavnej sťažnosti.

30. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti uviedla, že najvyšší súd v napadnutom rozhodnutí opomenul jednu podstatnú skutočnosť, že dohode o započítaní nie je možné odporovať ako zvýhodňujúcemu právnemu úkonu, pretože žaloba o určenie neúčinnosti právneho úkonu bola správcom podaná až po uplynutí 3 rokov od uzavretia tohto právneho úkonu.

31. Ústavný súd konštatuje, že sťažovateľke nič nebráni v uplatnení tejto argumentácie v prebiehajúcom súdnom konaní pred okresným súdom. Najvyšší súd sa touto otázkou nezaoberal a nevyslovil v tejto súvislosti žiaden právny názor, ktorý by bol záväzný pre súdy nižšej inštancie.

32. Podľa názoru ústavného súdu preto s prihliadnutím na dosiaľ uvedené a konkrétnu argumentáciu sťažovateľky nie je napadnuté uznesenie najvyššieho súdu rozhodnutím spôsobilým výrazne a už nezvratným (nereparovateľným) spôsobom zasiahnuť do ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou garantovaných základných práv alebo slobôd sťažovateľky. Vzhľadom na uvedené ústavný súd pri predbežnom prerokovaní ústavnú sťažnosť sťažovateľky v časti namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a podľa čl. 36 listiny a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 dohovoru napadnutým uznesením najvyššieho súdu odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. d) v spojení s § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako neprípustnú.

III.2. K namietanému porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy:

33. Z obsahu ústavnej sťažnosti je zrejmé, že sťažovateľka namieta aj zbytočné prietahy v súdnom konaní a z tohto dôvodu porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy preto, lebo po zrušení rozhodnutia odvolacieho súdu a rozhodnutia súdu prvej inštancie sa konanie bude viesť ďalších niekoľko rokov úplne zbytočne.

34. K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy ústavný súd uvádza, že sťažovateľka môže toto porušenie namietat iba vtedy, ak postupom všeobecného súdu už došlo k zbytočným prietahom v súdnom konaní. Nemožno namietat porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy z dôvodu zbytočných prietáhov, ku ktorým môže hypoteticky dôjsť v rámci súdneho konania až v budúcnosti.

35. Vzhľadom na už uvedené ústavný súd pri predbežnom prerokovaní odmietol ústavnú sťažnosť sťažovateľky v časti, v ktorej namietala porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vydaním napadnutého rozhodnutia najvyššieho súdu podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

36. S poukazom na už uvedené ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výrokovej časti tohto uznesenia, a z dôvodu odmietnutia ústavnej sťažnosti ako celku sa už ďalšími procesnými návrhmi sťažovateľky uvedenými v ústavnej sťažnosti nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 6. februára 2024

Libor Duľa
predseda senátu